

Tillatelse etter forurensningsloven til anleggsarbeider i sjø for ombygging av Garnes avløpsrenseanlegg i Bergen kommune for Bergen vann

Statsforvalteren gir Bergen vann tillatelse til anleggsarbeider i sjø ved Garnes avløpsrenseanlegg i Bergen kommune. For å møte kravene til det nye avløpsdirektivet blir det bygget et nytt avløpsrenseanlegg, der ny utslippsledning skal sprenges ned i sjøbunnen. Tiltaket omfatter mudring i sjø (undervannssprengning) av ca. 250-300 m³ faste masser, med et areal på ca. 120 m².

Oppstart av hovedprosjektet er forventet tidligst høsten 2025 og antatt ferdigstillelse i starten av 2028. Anleggsarbeidene i sjø er antatt varighet på 1 – 2 uker.

Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11, jf. § 16. Vilkår for tillatelsen er gitt i vedlegg som følger tillatelsen.

Vi viser til søknad fra Bergen vann mottatt 24. april 2025, samt andre opplysninger som kom fram under behandling av søknaden.

Vedtak om tillatelse etter forurensningsloven § 11

Statsforvalteren gir Bergen vann tillatelse etter forurensningsloven til anleggsarbeider i sjø for å bygge et nytt renseanlegg på Garnes i Bergen kommune. Tillatelsen er hjemlet i forurensningsloven § 11, jf. § 16.

Statsforvalteren har ved avgjørelsen om tillatelsen som skal gis, og ved fastsetting av vilkårene, lagt vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket ellers vil medføre. Tillatelsens vilkår er vedlagt dette brevet.

Statsforvalteren har regulert de forholdene som er vurdert til å ha de mest alvorlige miljømessige konsekvensene.

I tillegg til de kravene som følger tillatelsen, plikter virksomheten å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven, med tilhørende forskrifter. Noen av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om andre regler som kan være aktuelle for virksomheten, viser vi til hjemmeside til Miljødirektoratet www.miljodirektoratet.no.

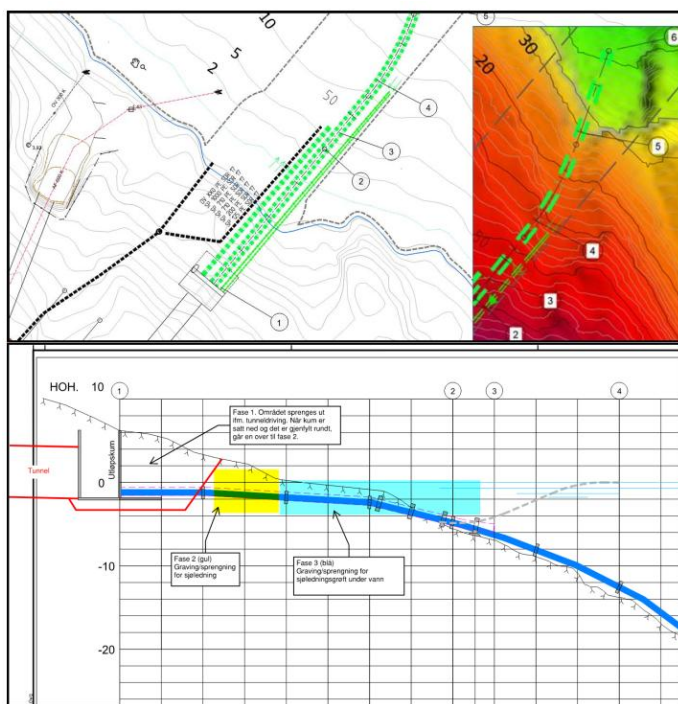
Vedtak om gebyr

Statsforvalteren tar gebyr for arbeid med tillatelsen og kontroll etter forurensningsloven, basert på ressursbruken i saken, jf. forurensningsforskriften §§ 39-3 og 39-4.

På bakgrunn av Statsforvalterens ressursbruk i saken vedtar vi gebyr etter sats 6 på 45 600. Faktura blir sendt fra Miljødirektoratet. Se kapittel 39 i forurensningsforskriften for mer informasjon om saksbehandlingsgebyret.

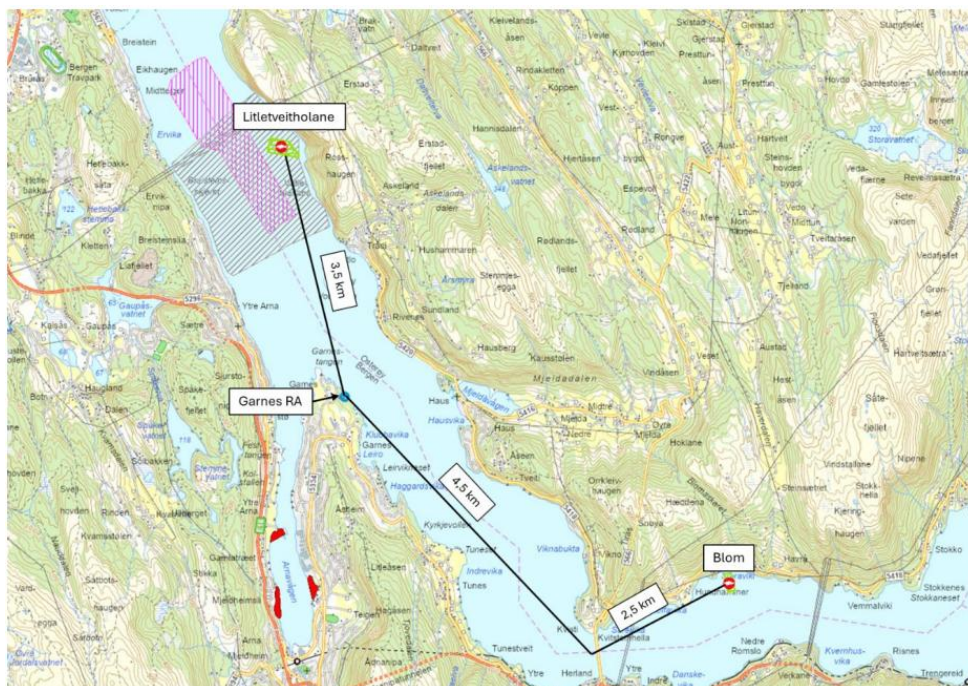
Om tiltaket

Bergen vann søker om tillatelse etter forurensningsloven for anleggsarbeider i sjø. Garnes avløpsrenseanlegg i Arna skal bygges på nytt for å møte kravene til det nye avløpsdirektivet. Ny utslippsledning for rensert avløpsvann skal sprenges ned i sjøbunn fra strandsonen ned til ca. – fem meter, utenfor gnr./bnr. 284/3 i Bergen kommune. Areal sjøbunn der utsprengt grøft skal etableres er anslått til 120 m² (15 x 8 meter) og mengde utsprengte masser er anslått til maks 300 m³ (Figur 1).

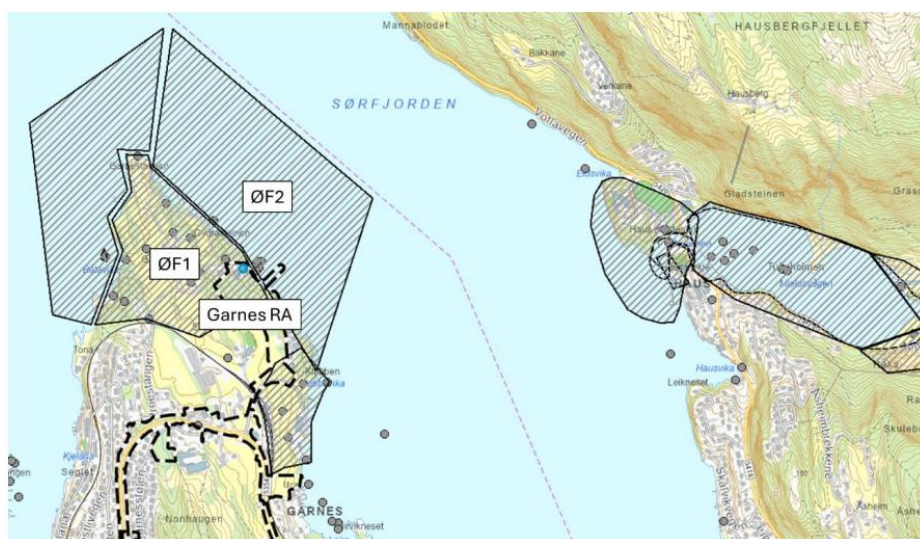

Figur 1. Kartfremstilling av utslippsledning med undervannsgrøft. Sprenging under vann vil forekomme i området definert med turkis «Fase 3».

Hele Sørfjorden er registrert som regionalt viktig gytefelt for torsk, med gyte- og oppvekstperiode for kysttorsk fra februar til juni. Der er også registrert to akvakulturanlegg innenfor 6 km omkrets fra renseanlegget (Litletveitholane; 3,5 km nord og Blom; 7 km sørøst), aktive og passive fiskeplasser 2,5 km nordover, i tillegg til tre låssettingsplasser i Arnavågen (Figur 2).

Figur 2: Garnes renseanlegg og avstand til aktive og passive fiskeplasser (stiplet rosa og brunt område), samt de to oppdrettsanleggene Litleveitholane og Blom. Røde flater i Arnøyfjorden viser låssettingsplasser. Kartgrunnlag er hentet fra kystinfo.no

Figur 3: Økologiske funksjonsområder (ØF1 og ØF2) ved Garnes renseanlegg. Plangrense for reguleringsplan er vist med stiplet linje, og utslippsledning stikker ut i sjø til ØF2. Kartgrunnlag er hentet fra kystinfo.no

Rødlistede fuglearter er registrert rundt planområdet (Figur 3). Asplan Viak vurderte at innenfor område ØF1 vil tiltaket redusere en liten del av arealet fuglene bruker til å søke næring, mens for området ØF2 (hvor sprengingen skal skje) er det ikke vurdert noen konsekvenser.

Cowi har på vegne av Bergen vann i søknad risikovurdert anleggsarbeidene ut fra registrerte fiskeriinteresser og marine naturtyper i nærheten og foreslått avbøtende tiltak for å redusere fare for forurensning og negativ påvirkning.

Sprengningen skal utføres ved boring og sprenging med et boremønster som sikrer forsiktig sprengning. Det anbefales å bruke elektroniske tennere og maksimalt 5-6 kg sprengstoff per intervall

med sekvensiell opptenning. Etter sprengningen vil utstyr med grabb brukes for å grave ut grøften og forflytte massene bort fra sjøledningsgrøften. Massene skal ikke hentes opp, dumpes eller fylles ut.

Selve sprengningsarbeidet er estimert til å vare 1-2 uker. Hovedprosjektet (Garnes renseanlegg) har forventet oppstart tidligst høsten 2025 og skal være ferdigstilt i starten av 2028. Det tilstrebes å gjennomføre sprengningsarbeidene fra midten av juli til desember av hensyn til gytefelt for torsk og hekkeperiode for fugl. Det er også foreslått et alternativ med bruk av boblegardin dersom sprengning utenom torskens gyteperiode blir vanskelig.

Høringsuttalelser

Statsforvalteren sendte søknaden til Bergen kommune, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, Bergens Sjøfartsmuseum og Sør-Norges Fiskarlag 25. april 2025 med høringsfrist 26. mai 2025. Søknaden ble også annonsert på hjemmesiden til Statsforvalteren.

Vi mottok uttale fra Fiskeridirektoratet, Mattilsynet og Bergens Sjøfartsmuseum. Bergen Vann har ikke noen kommentarer til uttalelsene.

Fiskeridirektoratet (30. april 2025)

Gjengivelse av direktoratets uttale til søknad om undervannssprengning:

" Fiskeri- og akvakulturinteresser i området

I vårt kartverktøy Yggdrasil har vi samlet kartlag som viser viktige registreringer knyttet til fiskeri- og akvakulturinteresser.

Havforskningsinstituttet har registrert gytefelt torsk i Sørfjorden utenfor Garnestangen, som er vurdert å ha regional verdi ihht. kartlegging av marint biologisk mangfold.

Ved lokalitet 13876 Litletveitholane som befinner seg ca 3,5 kilometer i luftlinje fra tiltaksområdet, er det etablert et akvakulturanlegg med oppdrett av matfisk av laks og ørret.

Vår vurdering

Fiskeridirektoratet har uttalt seg til Kystverket i forbindelse med søknad om tillatelse etter havne- og farvannsloven til utlegging av utslippsledning i sjø fra Garnes renseanlegg. Vi har vurdert tiltaket opp mot gytefeltet som er registrert i fjorden, og kommet med våre råd for å redusere risikoen for negativ påvirkning av gytefeltet. Vi viser her til vårt brev til Kystverket datert 13.02.2025

Havforskningsinstituttet (HI) gir Fiskeridirektoratet og norske myndigheter kunnskap og råd om bærekraftig forvaltning av de marine økosystemene, basert på det eksisterende kunnskapsgrunnlaget. HI har utviklet en egen kunnskapsveileder til marine naturverdier og tiltak i kystsonen. For sprengningsarbeid som skal utføres i eller i umiddelbar nærhet til gyteområder, anbefaler Havforskningsinstituttet primært at anleggsperioden legges utenfor gyteperioden for fisk, slik at de umiddelbare effektene blir minst mulig. HI har også omtalt bruk av boblegardin og siltgardin som avbøtende tiltak i kapittelet om Undervannssprengning ved utdyping av farled, bygging, sprengning av miner, og andre detonasjoner som gir trykkbølger under vann.

Fiskeridirektoratet vurderer at hensynet til gytefeltet og det marine miljøet blir tilstrekkelig ivaretatt gjennom Cowi sin risikovurdering og forslag til avbøtende tiltak.

Vi ber om å få tilsendt kopi av vedtak i saken."

Gjengivelse av direktoratets uttale til søknad via Kystverket om tiltak etter havne- og farvannsloven § 14:

"Fiskeridirektoratets vurdering av søknaden

I Sørfjorden har Havforskningsinstituttet kartlagt gytefelt for torsk. Kartleggingen er basert på eggtrekk og strømmodellering, og feltet som ble registrert i 2010 er vurdert å ha regional verdi (B) ihht. kartlegging av biologisk mangfold. Gytefeltet kan sees i vår kartløsning Yggdrasil. Torsken gyter fra begynnelsen av januar til og med april, og yngelen svømmer ned til bunn og vokser opp i grunne områder i nærheten av gytefeltet i perioden mai til juni. I dette tidsrommet er yngelen ekstra utsatt for ytre påvirkninger, og er spesielt sårbare for finpartikulært materiale. Arbeid i sjø som f.eks. utfylling av masser eller gravearbeid, kan frigjøre finpartikulært materiale og medføre blakking av sjøvann i anleggsperioden. Marine sedimenter kan inneholde kjemikalier og miljøgifter som kan skade det marine økosystemet, inkludert gytende fisk og tidlige livsstadium av fisk.

Vi råder til at tidspunkt for tiltak som berører sjø primært bør skje i årets siste halvdel fordi det er den perioden av året hvor livet i sjøen ligger mest i ro. Vi ber om at anleggsperioden legges utenom den mest aktive gyteperioden for kysttorsk, 1. januar – 30. april. Dette er særlig viktig dersom arbeidet medfører støy som kan ha skremmeeffekt på fisk som skal gyte."

Bergens Sjøfartsmuseum (30. april 2025)

Gjengivelse av museets uttale:

«Museet kjenn ikkje til kulturminne ved Garnes renseanlegg i Bergen kommune som kan bli direkte råka av det omsøkte tiltaket.

Museet har derfor ingen merknader til det planlagde arealinngrepet.

Det er likevel mogleg at det ligg kulturminne i det aktuelle området. Me gjer derfor merksam på at tiltakshavaren pliktar å gje melding til museet dersom ein under arbeid i sjøområda finn skipsvrak, keramikk eller andre marine kulturminne. Dersom kulturminne på sjøbotnen kan bli råka av tiltaket, må arbeidet under vatn straks stoppast. Verksemda må i så fall ikkje takast opp att før museet har undersøkt og eventuelt frigjeve området. Eventuelle brot på desse vilkåra vil være i strid med føresegnene i Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminne.»

Mattilsynet (23. mai 2025)

Gjengivelse av Mattilsynets uttale:

Oppsummering av våre innspill

- Mattilsynet forventer at de foreslåtte tiltakene er gode nok til å unngå skade på fiskehelse og fiskevelferd.
- Vi forventer også at entreprenører og andre virksomheter gjennomfører nødvendige tiltak, som vask og desinfeksjon av anleggsmaskiner og utstyr før disse brukes i eller nær vassdrag og fjorder.

Mattilsynet sine merknader

Hensyn til fiskehelse og fiskevelferd

Mattilsynet har ansvar for å sikre god helse og velferd hos fisk, tinfotkreps og andre akvatiske dyr. Dette er regulert gjennom dyrehelseforskriften (FOR-2022-04-06-631) og akvakulturdriftsforskriften (FOR-2008-06-17-822).

Mattilsynet minner om at virksomheter har en plikt til å vise forsiktighet for å unngå at smittsomme sykdommer sprer seg til dyr, inkludert fisk og andre akvatiske dyr. Ifølge dyrevelferdsloven skal alle dyr behandles godt og beskyttes mot unødvendig stress og belastninger.

Virkning av sprengning og undervannsstøy på oppdrettsfisk og villfisk

Sprengning under vann gir både lyd og trykkbølger som kan spre seg langt. Det er godt dokumentert at dette skremmer fisk. Vi vet ikke nøyaktig hvor stor avstand som er trygg, men trykkbølger kan i verste fall drepe fisk som er svært nær, og også skade fisk lenger unna. Fisk er spesielt følsomme for trykkforandringer, og har egne sanseorganer som gjør dem mer sårbare enn dyr på land.

Villfisk kan svømme bort når de blir skremt, men oppdrettsfisk er innestengt i merder og har ikke mulighet til å komme unna. Det kan føre til panikk. Fisken kan klynge seg sammen på bunnen av nota eller kaste seg mot notveggen. Dette har man sett ved høy lydpåvirkning, kraftige lysblink eller angrep fra rovdyr som skarv, sel, oter og nise. Slike panikkreaksjoner kan gi alvorlige skader og høy dødelighet. Derfor er skremmende påvirkning et problem for fiskevelferden.

Virkning av partikler fra sprengning

Sprengning og utslipp av steinmasser fører til mye partikler i vannet. Disse partiklene kan irritere gjellene på fisken og føre til økt slimproduksjon. For mye slim på gjellene gjør det vanskelig for fisken å ta opp oksygen, noe som gir dårligere helse. Det er lite sannsynlig at fisken dør av dette, siden vannet fortynnes med avstand fra kilden. Men fisken vil trolig oppleve stress, spise mindre og vokse dårligere, noe som gir redusert velferd.

Hvor mye partikler som når fisken avhenger blant annet av avstand, strømforhold, vær og månefaser.

Akvakulturanlegg

Det er to akvakulturanlegg innenfor 6 km omkrets fra renseanlegget. Dette gjelder Litletveitholane (Sandnes Fiskeoppdrett AS/Tombre Fiskeanlegg AS) 3,5 km nord for Garnes, og Blom (Sjøtroll Havbruk AS) 7 km sør og øst (Figur 4). Begge anleggene er registrert med oppdrett på laks, regnbueørret og ørret.

Villfisk

Hele Sørfjorden fra Ytre Arna til Stanghelle er registrert som regionalt viktig gytefelt for torsk. Gyte- og oppvekstperioden for kysttorsk er fra februar til juni.

Mattilsynets vurdering

Søknaden handler om sprengningsarbeid under vann. Følgende tiltak skal redusere risikoen for skade på miljøet:

- Sprengningen skal utføres forsiktig med små mengder sprengstoff.
- Steinmassene skal ikke tas opp, men flyttes innenfor området under vann.
- Arbeidet skal helst gjennomføres mellom juli og desember, av hensyn til fiskens gyting og fuglenes hekkesesong.
- Ved behov kan det brukes en boblegardin som ekstra tiltak for å beskytte fisk under gyting.

- Området skal kontrolleres hver dag etter sprengning, plastavfall skal fjernes umiddelbart, og alle observasjoner og avvik skal dokumenteres i en sluttrapport.

Mattilsynet minner også om at entreprenører og virksomheter må vaske og desinfisere anleggsmaskiner og annet utstyr før bruk i eller nær sjø og vassdrag.

Under arbeidet kan det lekke kjemikalier, olje eller partikler fra maskinene. Entreprenørene må derfor ha gode rutiner for å unngå slik forurensning. Kjemikalier og partikler i vannet kan skade laksefisk og annet marint liv. Fisk kan få problemer med å puste hvis gjellene blir irritert av mye partikler i vannet, noe som kan svekke fiskehelsen. Partikler fra sprengte steinmasser er spesielt skadelige.

Mattilsynet forventer at tiltakene i søknaden er gode nok til å beskytte fiskehelse og fiskevelferd.

Disse tiltakene må tas inn i planarbeidet som bindende rekkefølgebestemmelser.

Vi ønsker å bli orientert i den videre planprosessen."

Rettslig grunnlag for tillatelsen

Forurensningsloven

Hovedregelen i forurensningsloven er at forurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet er lovlig uten tillatelse når forurensningen fra anleggsarbeidet er "vanlig", jf. forurensningsloven § 8, første ledd nr. 3. Mudring og dumping som utføres fra skip/lekter krever uansett tillatelse etter forurensningsforskriften § 22. Statsforvalteren har vurdert at forurensningspotensialet med anleggsarbeidene i sjø medfører fare for forurensning som ikke er normal/vanlig etter art og omfang og dermed kreves det tillatelse etter lovens § 11, jf. forurensningsforskriftens § 22-6.

Statsforvalteren har behandlet saken som rett forurensningsmyndighet for forurensning fra anleggsvirksomhet, jf. rundskriv¹ T-3/12.

Når Statsforvalteren vurderer om det skal gis tillatelse til forurensende virksomhet, og eventuelt på hvilke vilkår, skal vi legge vekt på forurensningsulempene ved tiltaket sammen med fordeler og ulemper tiltaket ellers vil kunne før til jf. forurensningsloven § 11 siste ledd. Statsforvalteren legger til grunne anbefalinger i Miljødirektoratets veileder M-350/2015² i vår vurdering av saken.

Naturmangfoldloven

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Disse rettsprinsippene omfatter vurdering i forhold til kunnskapsgrunnlaget, "føre-var-prinsippet", samlet belastning, miljøforsvarlige teknikker og at kostnader bæres av tiltakshaver.

Vannforskriften

Søknader om tillatelser til tiltak i sjø og vassdrag skal også vurderes etter vannforskriften. Vannforskriften inneholder forpliktende miljømål om at myndigheten skal sørge for at alle

¹ "Statsforvalterens myndighet etter forurensningsloven, oreigningslova og produktkontrollloven." Rundskriv T-3/12 sist endret 11. desember 2019.

² Håndtering av sedimenter. M-350. Oppdatert mai 2018.

vannforekomster skal oppnå god kjemisk og økologisk tilstand innen 2027 med mindre det er gitt unntak med hjemmel i § 9 eller § 10.

Avgrensing mot annet lovverk

Statsforvalteren kan ikke gi tillatelser etter forurensningsloven dersom omsøkt tiltak er i strid med endelige planer etter plan- og bygningsloven, jf. fl § 11.

Detaljreguleringsplan³ for renseanlegget er ikke vedtatt. Utkast reguleringsplan ble sist sendt på høring i 2024 og 3. juli 2025 ble varsel om utvidet plangrense sendt på høring med høringsfrist 27. august 2025. Denne tillatelsen kan ikke tas i bruk før tiltaket er godkjent etter plan- og bygningsloven.

Vår vurdering av søknaden

Statsforvalteren vurderer at søknaden med tilhørende dokumentasjon er i samsvar med forurensningsforskriftens § 36-2 sine krav til innhold i søknaden om tillatelse etter forurensningsloven.

Statsforvalteren vurderer at fare for forurensning og negativ påvirkning fra anleggsarbeidene blir redusert til et akseptabelt nivå med de avbøtende tiltak som er foreslått i søknaden datert 24. april 2025.

Begrunnelse for valgte vilkår og krav

Trykkbølger i sjø fra undervannsprengning kan skremme, skade og eventuelt drepe fisk som er i nærheten av sprengningsområdet dersom trykkbølgene er for høye. I denne saken er det oppdrettslokalitet 13876 Litletveitholane 1,6 km nord for anleggsstedet og Sørfjorden gytefelt (like ved) som er de mest kritiske fiskeriinteressene som må tas hensyn til. Selve sprengingen er liten i omfang med varighet på maks 2 uker og et begrenset antall salver for å sprengte 300 m³ sprengstein.

Cowi har i søknaden beregnet forventet lydtrykk ved nærmeste oppdrettslokalitet og ved gytefeltet. Beregningen viser at lydtrykket ved oppdrettslokaliteten vil være langt under lydtrykksgrenser som vil gi skader hos fisk i merder. Vi tar med vilkår om varsling av oppdrettslokaliteten når sprenging skal skje. Gytefeltet som er mye nærmere vil ha for høye trykkgrenser i de nærmeste deler av gytefeltet, og dermed skal sprengingen fortrinnsvis skje utenfor gytesesongen (februar – juni). Dersom fremdriften av prosjektet likevel krever sprenging innenfor gytesesongen kan dette skje bak boblegardin og med maksimal ladning på 5 kg/ladning. Vi legger vekt på at både Fiskeridirektoratet og Mattilsynet mener at de avbøtende tiltakene er tilstrekkelig og tar de med som vilkår i tillatelsen.

Vurderinger etter naturmangfoldloven og vannforskriften

Krav til kunnskapsgrunnlaget er etter vår vurdering oppfylt, jf. naturmangfoldloven § 8. Siden vi vurderer kunnskapsgrunnlaget som tilfredsstillende, vil ikke føre-var-prinsippet (NML § 9) komme til bruk.

Vi har tatt hensyn til økosystemet og den samlede belastningen (NML § 10) gjennom vurderinger som ligger til grunn for kravene som er satt i vilkårene i tillatelsen. NML § 11 påpeker at det er tiltakshaver som skal bære kostnadene til avbøtende tiltak.

³ Detaljregulering Arna. Gnr 284 bnr 363 mfl., Garnes renseanlegg, Nasjonal arealplanid 4601_70340000

Miljømålet i vannforskriften er at alle vannforekomster skal oppnå god økologisk og kjemisk tilstand. En forverring av en vannforekomst kan ikke tillates med mindre det er mulighet til å gi unntak, jf. vannforskriften § 12.

I denne saken legger Statsforvalteren til grunn at tiltaket vil gi en midlertidig påvirkning og at tilstanden i resipienten vil bli gjenopprettet når arbeidet stanser. Vi ser det derfor ikke som sannsynlig at tiltaket vil kunne føre til at miljømålene ikke nås, eller at tilstanden til vannforekomsten blir forverret. Kravene i vannforskriften er derfor ikke til hinder for å gi tillatelse etter forurensningsloven.

Konklusjon

Statsforvalteren har behandlet søknaden, og vurdert de forurensningsmessige ulempene opp mot de samfunnsmessige fordelene. Under forutsetning om at de avbøtende tiltakene som er planlagt blir gjennomført og at anlegget blir driftet i tråd med utslippstillatelsen, vurderer vi at fare for forurensning og negativ påvirkning blir redusert til et akseptabelt nivå. Statsforvalteren gir derfor tillatelse etter forurensningsloven § 11. Statsforvalteren tar likevel forbehold om at det kan bli krevd ytterligere tiltak dersom det skulle vise seg å være nødvendig.

Endring og omgjøring

Vi vil påpeke at all forurensning fra virksomheten isolert sett er uønsket. Selv om utslippene er innenfor de fastsatte grensene, plikter virksomheten å redusere utslippene så langt som mulig uten urimelige kostnader. Det samme gjelder utslipp av komponenter det ikke er satt grenser for gjennom særskilte vilkår.

Virksomheten er pliktig til å unngå unødvendig forurensning, jf. forurensningsloven § 7. Viser det seg at forurensningsforholdene endrer seg, kan Statsforvalteren med hjemmel i forurensningsloven § 18 endre vilkårene i tillatelsen og sette nye vilkår, og om nødvendig trekke tillatelsen tilbake. Endringer skal være basert på skriftlig saksbehandling og en forsvarlig utgreiing av saken. En endringssøknad må derfor sendes i god tid før en eventuell endring kan gjennomføres.

At vi har gitt tillatelse til forurensning fritar ikke erstatningsansvar for skade, ulemper eller tap som forurensning har ført til, jf. forurensningsloven § 56. I tillegg til de kravene som følger av tillatelsen, plikter virksomheten å overholde forurensningsloven og produktkontrollloven med tilhørende forskrifter. Noen av forskriftene er nevnt i tillatelsen. For informasjon om andre regler som kan være aktuelle for virksomheten viser vi til hjemmesiden til Miljødirektoratet, www.miljodirektoratet.no. Brudd på tillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79.

Brudd på krav som følger direkte av forurensningsloven og produktkontrollloven med tilhørende forskrifter er og straffbart.

Rett til å klage

Partene involvert i saken og andre med særlig interesse kan klage innen tre uker fra virksomheten har mottatt dette brevet, jf. forvaltningsloven § 28. I en eventuell klage skal det gå klart fram hva klagen gjelder, og hvilke endringer en ønsker. Klager bør være begrunnet og skal sendes til Statsforvalteren i Vestland. Klageinstans er Miljødirektoratet.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket blir utsatt. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan etter oppfordring, eller på eget initiativ, avgjøre at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. En slik avgjørelse kan det ikke klages på.

De kan også klage på vedtaket om gebyrsats, jf. forurensningsforskriften § 41-5. En eventuell klage skal være begrunnet, og den må sendes til Statsforvalteren i Vestland innen tre uker. Virksomheten må betale det fastsette gebyret. Dersom Miljødirektoratet godtar klagen, vil overskuddsbeløpet bli refundert.

Med helsing

Magne Nesse
senioringeniør

Ingrid Leirvik Olsen
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg: Tillatelsens vilkår

Kopi til:
Fiskeridirektoratet
Bergen kommune
Mattilsynet
Bergens Sjøfartsmuseum
Tombre Fiskeanlegg

Tillatelse etter forurensningsloven til anleggsarbeider i sjø på Garnes, i Bergen kommune for Bergen vann

Tillatelsen er gitt i samsvar med forurensningsloven § 11, jf. § 16. Tillatelsen er gitt på grunnlag av opplysninger som kom fram i søknad datert 24. april 2025 og opplysninger som kom fram under saksbehandlingen.

Dersom tiltakshaver ønsker å foreta endringer i driftsforhold som kan ha betydning for forurensningen fra tiltaket og som ikke er i samsvar med det som ble lagt til grunn da tillatelsen ble gitt eller sist endret, må tiltakshaver i god tid på forhånd søke om endring av tillatelsen. Tiltakshaver bør først kontakte Statsforvalteren for å avklare behovet for slik endring.

Dersom hele eller vesentlige deler av tillatelsen ikke er tatt i bruk innen to år etter at tillatelsen er tredd i kraft, skal tiltakshaver sende en redegjørelse slik at Statsforvalteren kan vurdere eventuelle endringer i tillatelsen.

Data om virksomheten

Bedrift	Bergen Vann
Postadresse	Postboks 770, 5020 Bergen
Kommune og fylke	Bergen, Vestland
Organisasjonsnummer/ eid av	924 600 951 / 964 338 531

Statsforvalteren sine referanser

Tillatelses nummer	Anleggsnummer	Saksnummer
2025.0632.T	4601.1014.01	2025/4813

Tillatelse gitt første gang: 30. juli 2025	Endringsnummer:	Tillatelse sist endra:
Magne Nesse senioringeniør	Ingrid Leirvik Olsen rådgiver	

Dokumentet er godkjent elektronisk

Endringslogg

Endringsnummer	Endringsdato	Vilkår og omtale av endringer

1 Tillatelsen omfatter

1.1 Omfang

Tillatelsen gir vilkår for å redusere forurensning fra anleggsarbeider i sjø for ombygging av Garnes renseanlegg i Bergen kommune.

Tiltaket omfatter mudring i sjø (undervannssprengning) av ca. 250-300 m³ faste masser, med et areal på ca. 120 m².

1.2 Varsel om oppstart

Statsforvalteren skal varsles om oppstart av anleggsarbeid senest en uke før anleggsarbeidet starter. Det kan varsles med en e-post til sfvlpost@statsforvalteren.no.

2 Generelle vilkår

2.1 Plikt til å redusere forurensning så lang som mulig

All forurensning fra virksomheten er isolert sett uønsket. Virksomheten plikter å redusere utslippene sine så langt det er mulig uten rimelige kostnader. Pliktene omfatter også utslipp av komponenter som det ikke er satt uttrykkelige grenser for gjennom vilkår i denne tillatelsen.

2.2 Plikt til forebyggende vedlikehold

For å holde de ordinære utslippene på et lavest mulig nivå og for å unngå utilsiktet utslipp, skal virksomheten sørge for forebyggende vedlikehold av utstyr som kan ha noe å si for utslippene. System og rutiner for vedlikehold av slikt utstyr skal være dokumenterte.

2.3 Tiltak ved økt forurensningsfare

Dersom det oppstår fare for økt forurensning skal virksomheten så langt som mulig uten urimelige kostnader sette i verk tiltak som er nødvendige for å eliminere eller redusere den økte forurensningsfaren. Om nødvendig må virksomheten redusere eller innstille driften.

Tiltakshaver skal så snart som mulig informere Statsforvalteren om unormale forhold som har eller kan føre til vesentlig økt forurensning eller forurensningsfare. Akutt forurensning skal i tillegg varsles i samsvar med punkt 3.3

2.4 Miljøriskovurdering av anleggsarbeidet

Tillatelsens vilkår er basert på de miljøriskovurderingene som er utført i forbindelse med søknad om tillatelse etter forurensningsloven og de forslag til de avbøtende tiltakene som er søkt om for å redusere fare for forurensning til et akseptabelt nivå.

Virksomheten plikter å ha oversikt over alle aktiviteter og forhold som kan føre til forurensning og kunne gjøre greie for risiko. Ved endret forhold skal miljøriskovurderingene oppdateres. Resultatene skal vurderes opp mot akseptabel miljørisiko.

Med utgangspunkt i risikovurderingen skal virksomheten iverksette risikoreduserende tiltak. Både sannsynlighet- og konsekvensreduserende tiltak skal vurderes. Tiltakshaver skal ha en oppdatert plan over risikoreduserende tiltak, og sikre at tiltak herifra blir innarbeidet og gjennomført.

2.5 Ansvar

Tiltakshaver er ansvarlig for å sikre og dokumentere at vilkårene i denne tillatelsen blir stetta. Tiltakshaver plikter å ha oversikt over alle aktiviteter som kan medføre forurensning og kunne gjøre greie for risikoforhold. Tiltakshaver plikter videre å orientere vedkommende som skal gjennomføre tiltakene om de vilkårene som gjelder, samt de restriksjoner som er lagt på arbeidet.

2.6 Erstatningsansvar

Selv om tillatelsen er gitt, plikter den som forårsaker forurensning eller annen type skade å svare for erstatning som måtte følge av alminnelige erstatningsregler.

2.7 Kulturminne i sjø

Bergens sjøfartsmuseum gjør oppmerksom på at tiltakshaver plikter å gi melding til museet (marinarkeologi@museumvest.no) dersom en under arbeid i sjøområdene finner skipsvrak, keramikk eller andre marine kulturminner. Dersom kulturminner på sjøbunnen kan bli påvirket av tiltaket, må arbeidet under vann straks stoppes. Arbeidet må i så fall ikke starte opp igjen før museet har undersøkt og eventuelt frigitt området. Eventuelle brudd på disse vilkårene vil være i strid med bestemmelsene i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner.

2.8 Saksbehandling etter annen lovgivning

Denne tillatelsen fritar ikke for behandling eller at andre myndigheter kan stille krav med hjemmel i annen lovgivning.

3 Internkontroll, beredskapsplan og akutt forurensning

3.1 Internkontroll

Tiltakshaver plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i medhold til internkontrollforskriften¹. Internkontrollforskriften skal blant annet sikre og dokumentere at tiltakshaver stetter kravene i denne tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven og andre relevante forskrifter til disse lovene. Tiltakshaver plikter å holde internkontroll oppdatert.

Når en tiltakshaver som oppdragsgiver engasjerer oppdragstaker (entreprenør eller lignende) til å utføre oppgaver på tiltakshavers anlegg, skal oppdragsgiver sørge for at oppdragstaker er kjent med og har internkontrollsystem i tråd med tillatelsens vilkår.

Tiltakshaver plikter å alltid å oversikt over alle aktiviteter og forhold som kan føre til forurensning og kunne gjøre greie for risiko. På basis av miljørisikoanalysen skal tiltakshaver sette i verk miljørisikoreduserende tiltak.

¹ Systematisk helse -, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter – forskrift av 06.12.1996 nr 1127 (internkontrollforskriften)

3.1.1 Avvikshåndtering

Avvik (brudd på forurensningsregelverket) skal avvikshåndteres i samsvar med bestemmelsene i internkontrollforskriften § 5 2. ledd punkt 7. Dette inkluderer årsakene til at avvikene har skjedd, vurderinger og iverksetting av strakstiltak for å rette avvikene, og vurderinger og iverksetting av avbøtende tiltak for å hindre at lignende avvik skal skje på nytt. Avvikshåndtering skal dokumenteres skriftlig.

3.1.2 Krav til kompetanse

Tiltakshaver skal ha tilstrekkelig kunnskap om renseanlegg og tilhørende installasjoner for å overholde utslippskrav og slik at det ikke oppstår ulovlige utslipp eller at utslipp fører til skade på miljøet. Tiltakshaver skal ha tilstrekkelig kompetanse til å vurdere miljørisiko for sin virksomhet. Alle som håndterer farlig avfall i forbindelse med prosjektet, skal ha dokumentert opplæring i slik håndtering.

3.2 Beredskapsplan

Den ansvarlige skal sørge for å ha en nødvendig beredskap for å hindre, oppdage, stanse, fjerne og avgrense påvirkning av akutt forurensning for sin virksomhet, jf. forurensningsloven § 40. Beredskap skal stå i rimelig forhold til sannsynlighet for akutt forurensning og omfanget av skadene og ulempene som kan inntreffe. Beredskapsplikten inkluderer også utstyr og kompetanse til å fjerne og avgrense påvirkning av forurensningen.

Tiltakshaver skal utarbeide beredskapsplan for tiltaket. Ved endret forhold skal beredskapsplanen oppdateres. Beredskapsplanen skal være tilgjengelig og kjent for de som utfører arbeid der akutte hendelser i flg. planen, kan oppstå.

3.3 Varsling om akutt forurensning

Akutt forurensning eller fare for akutt forurensning skal varsles på telefonnummer 110 i henhold til gjeldende forskrift². Tiltakshaver skal også så snart som mulig underrette Statsforvalteren i slike tilfeller.

4 Vilkår for utføring av tiltak i sjø

4.1 Generelt

Tiltakene i sjø skal utføres på en måte som minimerer spredning av partikler og tilslamming av vannmassene. Dersom det oppstår utilsiktede forurensningssituasjoner, skal arbeidet stanses og korrigerende tiltak gjennomføres.

4.1 Varsling til akvakulturlokaliteter

Tiltakshaver må etablere samarbeid med eiere av lokalitet 13876 Litletveitholane og etablere varslingsrutiner for utførelse av sprengningsarbeidene. (Sandnes fiskeoppdrett/Tombre Fiskeanlegg).

² Forskrift om varsling av akutt forurensning eller fare for akutt forurensning av 09.07.1992, nr. 1269.

Dersom det skulle oppstå situasjoner hvor oppdrettsselskapene mener at anleggsarbeidene kan få uheldige konsekvenser så skal disse sakene bringes inn til Statsforvalteren for avgjørelse.

4.2 Utførelse av sprenging under vann

Undervannsprenging er estimert å totalt omfatte 250 – 300 m³ med varighet på 1 – 2 uker.

Utførelse av undervannsprenging skal skje slik som beskrevet i søknaden³. Boring og sprenging utføres med boremønstre som sikrer forsiktig sprenging. Bruk av elektroniske tennere og maksimalt 5-6 kg sprengstoff pr. intervall med sekvensiell opptenning.

Sprengningsarbeidene skal fortrinnsvis gjennomføres utenom gyte- og oppvekstperioden for torsk fra februar til juni. Dersom dette blir vanskelig for fremdriften av prosjektet kan det som et alternativ gjennomføres sprenginger i gyte- og oppvekstperioden ved bruk av boblegardin rundt tiltaksområdet, og små ladninger på 5 kg/intervall.

4.3 Aktsomhet overfor fremmede organismer

Den fremmede arten havnespy/japansk sjøpung (*Didemnum vexillum*) er allerede etablert flere steder i landet. Dette er en fremmed og uønsket art som formerer seg raskt og fører til store problemer for marine miljø og næringer. Arten vokser bl.a. på skrog, fortøyninger, brygger og annet som finnes i sjøen. Vestland fylke har gjennom de siste årene registrert en økning i observasjoner av havnespy. Havnespy er påvist ved kaier i Haugesund, Askøy, Bergen og flere steder i Sogn. Arten blir spredd via skipsfart, særlig i de største havnene som har besøk av utenlandske skip. Arten kan og bli spredd til mindre havner via småbåter eller festet til tauverk og andre flyteobjekt i sjøen.

Statsforvalteren minner om aktsomhetsplikten i henhold til forskrift om fremmede organismer § 18. Der står det at den som setter i verk tiltak som kan føre til utilsiktet spredning av fremmede organismer⁴ i miljøet, skal opptre aktsomt for å hindre at aktiviteten får uheldige følger for det biologiske mangfoldet. Tiltakshaver skal ha kunnskap om risikoen aktiviteten inneholder, kunnskap til å treffe forebyggende tiltak og kunnskap til å raskt oppdage utilsiktet spredning av fremmede organismer. Mistanke om funn av havnespy må meldes inn og verifiseres av marinbiologisk kompetanse. Dersom havnespy observeres skal observasjonen rapporteres til Artsdatabanken og det må settes i gang tiltak for å unngå videre spredning. Slike tiltak skal skje i henhold til veileder gitt av Sjøfartsdirektoratet.

5 Kontroll- og overvåking

5.1 Plan for kontroll og overvåking

Det skal utarbeides en kontroll- og overvåkingsplan for tiltaket. Planen må ha tilstrekkelig omfang til å avdekke spredning av forurensning fra tiltaket, medregnet kontroll med spredning av partikler og plast. Kontroll- og overvåkingsplanen skal avdekke eventuelle negative påvirkninger på naturmiljøet

³ UNDERVANNSSPRENGNING VED GARNES RENSEANLEGG, Cowi 24. april 2024

⁴ Jf. [Fremmedartslisa 2023](#) og forskrift om fremmede arter.

fra anleggsarbeidet.

Kontroll- og overvåkingsplanen skal sikre at vilkårene i tillatelsen oppfylles, og planen skal utarbeides i tråd med anbefalingene gitt i Miljødirektoratets veileder M-350/2015⁵. Måleutstyr, metoder, gjennomføring og analyser skal følge norsk standard.

6 Avfall

6.1 Generelle krav

Virksomheten plikter så langt det er mulig uten urimelige kostnader eller ulemper å unngå at det blir dannet avfall som følge av tiltakene. Særlig skal innhold av skadelige stoffer i avfallet avgrenses mest mulig. Tiltakshaver plikter å se til at all håndtering av avfall, under dette gjenvinning, blir utført i samsvar med gjeldende regler fastsatt i eller i henhold til forurensningsloven og avfallsforskriften.

Brukte partikkelsperrer skal leveres til lovlig mottak.

6.2 Håndtering av farlig avfall

Virksomheten skal håndtere farlig avfall i tråd med avfallsforskriften kapittel 11 om farlig avfall.

Farlig avfall som blir lagret i påvente av levering/henting skal lagres på en slik måte at det ikke fører til avrenning til grunn, overflatevann eller avløpsnett. Lagret farlig avfall skal være merket og skal ikke blandes sammen med annet avfall. Lagring skal skje i tett container eller under tak på fast dekke. Lageret skal være sikre mot uvedkommende.

Farlig avfall skal leveres videre til godkjent mottak eller behandlingsanlegg minst en gang per år. Farlig avfall skal deklarerer på www.avfallsdeklarerer.no.

6.3 Plast

Det skal gjøres tiltak for å avgrense tilførsel av plast til naturen. Det skal gjennomføres opprydding av plast og annet avfall underveis og i etterkant av tiltaket ved tiltaksområdet og nærliggende områder. Rutiner for dette skal foreligge skriftlig. Oppsamling av eventuelt avfall i sjøen skal loggføres. Rutiner for overvåking og oppsamling av avfall i sjøen skal inngå i overvåkingsplanen. Oppsamlet avfall skal leveres til lovlig avfallsmottak.

Miljødirektoratet sitt faktaark⁶ M-1085|2018 kan brukes som veileder.

7 Rapportering og dokumentasjon

7.1 Sluttrapport

Det skal sendes inn sluttrapport fra arbeid innen 12 uker etter at anleggsarbeidet er avsluttet. Rapporten skal oppsummere anleggsarbeidene, og skal inneholde:

- Beskrivelse av gjennomføring av tiltakene.

⁵ Håndtering av sedimenter. M-350/2015. Veileder fra Miljødirektoratet.

⁶ Problemer med plast i sjø ved utfylling av sprengstein i sjø. Miljødirektoratet M-1085/2018

- Oversikt over uønskede hendelser, merknader og en beskrivelse av eventuelle avbøtende tiltak som er gjennomført for å hindre uheldig påvirkning på omgivelsene.
- Dokumentasjon av levering av eventuelt avfall.

8 Tilsyn

Virksomheten plikter å la representanter for Statsforvalteren eller andre som har styresmakt, føre tilsyn med virksomheten til enhver tid.